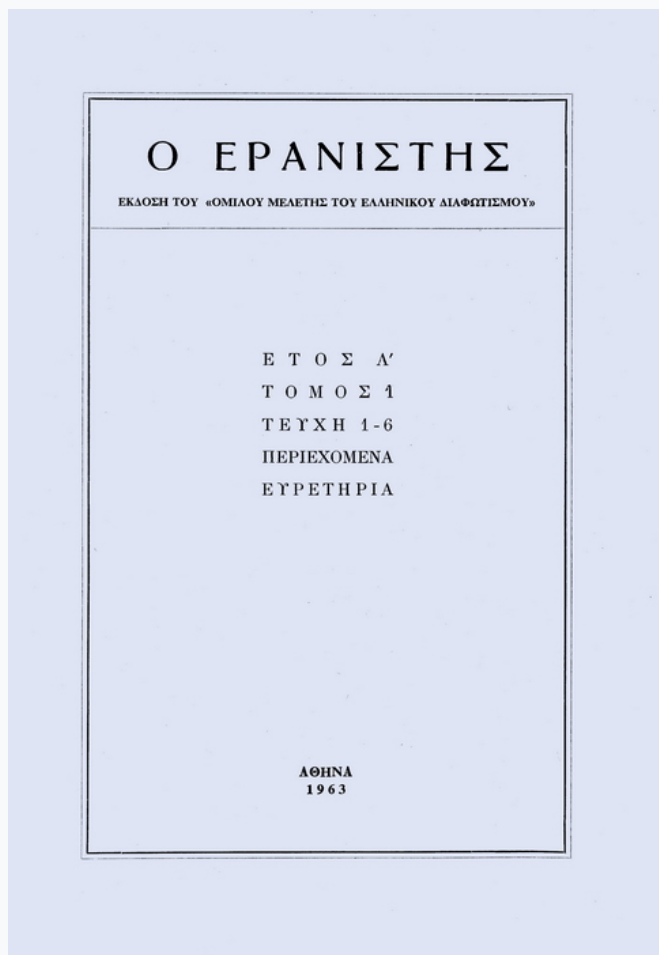

The Gleaner

Vol 1 (1963)

Η βιβλιοθήκη του Θεόφιλου Καμπανίας (Ο πνευματικός κόσμος ενός φιλελεύθερου Δεσπότη)

Δημήτριος Σ. Γκίνης

doi: [10.12681/er.9590](https://doi.org/10.12681/er.9590)

Copyright © 2016, Δημήτριος Γ. Γκίνης

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Γκίνης Δ. Σ. (2016). Η βιβλιοθήκη του Θεόφιλου Καμπανίας (Ο πνευματικός κόσμος ενός φιλελεύθερου Δεσπότη). *The Gleaner*, 1, 33–40. <https://doi.org/10.12681/er.9590>

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΟΥ ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΚΑΜΠΑΝΙΑΣ

(Ο πνευματικός κόσμος ενός φιλελεύθερου Δεσπότη)

Είναι πάντα ζωντανή, όσο και φυσική, η περιέργειά μας να πληροφορηθούμε, ποιὰ βιβλία αποτελούσαν τὴν πνευματικὴ τροφή ἑνὸς ἀρχηγοῦ, ἢ καὶ ἑνὸς ἐκλεκτοῦ ὁπαδοῦ, τοῦ νεοελληνικοῦ διαφωτισμοῦ. Κι' ὅμως σπάνια μποροῦμε νὰ τὴν ικανοποιήσουμε. Α. χ. δὲν ξέρουμε ἀκριδῶς ποιὰ βιβλία περιεῖχεν ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Κοραΐ, γιατί ἡ συμβολαιογραφικὴ ἀπογραφή τῶν βιβλίων του, ποὺ ἀνακάλυψε τελευταία ὁ Π. Ἐνεπεκίδης,¹ δὲν μᾶς ικανοποιεῖ τέλεια, ἀφοῦ πολλὰ βιβλία περιγράφονται μὲ τὴν ἀόριστη φράση: «un lot de . . . . livres». Πάλι τὰ βιβλία του, ὅσα σωθήκανε στὴ Βιβλιοθήκη Κοραΐ τῆς Χίου, εἶναι γνωστὸ πῶς αποτελοῦν ἓνα μέρος μονάχα τῆς βιβλιοθήκης τοῦ σοφοῦ Χιώτη.² Χειρότερη ἀκόμα εἶναι ἡ περίληψη τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Κωνσταντίνου Νικολόπουλου, ποὺ ἀποτελεῖ σήμερα τὴ Δημοτικὴ Βιβλιοθήκη τῆς Ἀνδρίτσαινας: ὠρισμένες φήμες ἀνέδαξαν τὸν ἀρχικὸν ἀριθμὸ τῶν βιβλίων τῆς—ποὺ τὴν θεωρούσανε στὴν ἐποχὴ τῆς σὰν μιὰν ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες ἰδιωτικὰς βιβλιοθήκες τῆς Γαλλίας—ὅταν πρωτοέφθασε στὸ Κατάκωλο, στὰ 1844, σὲ σαράντα χιλιάδες καὶ ζήτημα εἶναι, ἂν σώζεται σήμερα τὸ ἓνα δέκατο! Ἀπὸ τὶς ἰδιωτικὰς βιβλιοθήκες ποὺ μᾶς ἐνδιαφέρουν ἐδῶ καὶ ποὺ ἔχουμε τὸν κατάλογό τους, θ' ἀναφέρω τοῦ Γεωργίου Ζαβίρα στὴ Βουδαπέστη, ἀπὸ τὸν Ἀνδρέα Graf (1935) καὶ τοῦ Θεόφιλου Καίρη στὴν Ἀνδρο, ἀπὸ τὸν Ἀντ. Τηλιακὸ (1936).³

Θ' ἀσχοληθῶ σήμερα μὲ τὴ βιβλιοθήκη τοῦ Θεόφιλου, ἐπισκόπου (1745-1795) Καμπανίας. Τὰ λίγα ποὺ ξέρουμε γιὰ τὸν ὑπέροχον αὐτὸν

1. *Documents notariaux inédits sur Adamantios Coray, tirés des archives d'une étude parisienne et des archives de la Seine* (Berlin 1959), ἰδίως σ. 15—40.

2. Βασικὸ ἔργο γιὰ τὴν ἱστορίαν τῆς Βιβλιοθήκης αὐτῆς: Σ. Δ. Καββάδα, *Ἡ ἐν Χίῳ Βιβλιοθήκη Κοραΐ* (ἱστορία—Κατάλογος χειρογράφων), Ἀθήνα 1933.

3. Μ' αὐτὴν τὴν εὐκαιρίαν, θὰ ἤθελα νὰ ὑπενθυμίσω τὴν ὑπαρξὴν, στὸ Πλωμάρι τῆς Μυτιλήνης, μιᾶς μικρῆς Βιβλιοθήκης «Βενιαμὶν τοῦ Δεσβίου», ποὺ συγκροτήθηκεν ἀπὸ τὰ βιβλία τοῦ σοφοῦ δάσκαλου· μιὰ σχετικὴ ἐρευνά θὰ εἴτανε ἴσως ἀπὸ πολλὰς πλευρὰς ἐνδιαφέρουσα.

Δεσπότη, τὰ μάζεψα, μὲ στοργή, στὴν Εἰσαγωγή (σελ. ι'-μθ') τῆς ἐκδοσης τοῦ «Νομικοῦ» του (Θεσσαλονίκη 1960). Τὰ βιβλία του δὲν ἐσώθηκαν, ἀφοῦ δὲν ἐσώθηκεν, ὅπως μᾶς δεβαιώνει ὁ Σωφρόνιος Εὐστρατιάδης, ' οὔτε κἂν ἡ ἀνάμνηση ἀπὸ τὸ φωτεινὸ πέρασμά του στὸ μικρὸ χωριὸ Κουλακιά, ποὺ εἵτανε ἡ ἔδρα τῆς ταπεινῆς ἐπισκοπῆς του. Ἐχοῦμε ὁμῶς μιὰ ἄλλη σπουδαία πηγὴ γιὰ ν' ἀνασυγκροτήσουμε στὸ χαρτὶ τῇ βιβλιοθήκῃ, ἣ τουλάχιστο μέρος τῆς βιβλιοθήκης, τοῦ φιλελεύθερου δεσπότη: κι' αὐτὴ εἶναι οἱ πέντε μεγάλοι τόμοι τοῦ «Κοινάριου» του,³ ποὺ περιέχουν τὶς σημειώσεις του ἀπὸ τὰ βιβλία ποὺ μελετοῦσε ἀπὸ τὰ 1760 ἕως τὰ 1792.⁴ Τὴν ἐποχὴν ἐκείνη δὲν εἵτανε, δέδαια, γνωστὸ τὸ σύστημα τῶν δελτίων, γιὰ τὴν ἀποταμίευση τῶν γνώσεων ἀπὸ τὸ διάδασμα καὶ ὁ Θεόφιλος χρησιμοποιεῖ τὸ ἔξολο σύστημα τοῦ γραψίματος σὲ τετράδια, μὲ ἀποσπάσματα καὶ περιλήψεις ἀπὸ τὰ βιβλία ποὺ διάβαζε, προσπαθώντας μὲ τὰ συχνὰ εὐρετήρια νὰ κάνει τὸ πελώριο ὕλικο ποὺ μαζεύτηκε, πῶς εὐχρηστο. Ἀπὸ τοὺς ὀκτὼ ὁμῶς τόμους τῶν σημειώσεων του σωθῆκανε μόνον οἱ πέντε (1 ἕως 4 καὶ 8).⁴ λείπουν δηλαδὴ οἱ τόμοι 5 ἕως 7 καὶ ἴσως ἡ συνέχεια, μετὰ τὸν τόμο 8. Τὸ «Κοινάριον», ὅπως ὀνοματίζει ὁ Θεόφιλος τὶς σημειώσεις του αὐτές, ἴσως ἀπὸ τὸ λατινικὸ coena, ποὺ εἶναι πάλι παρμένο ἀπὸ τὸ ἐλληνικὸ «κοινή» (τράπεζα), εἵτανε ὁ τόπος ὅπου εὗρισκε τὴν πνευματικὴ τροφή του. Οἱ πέντε τόμοι ποὺ σώθηκαν, σὲ μεγάλο σχῆμα ἀπὸ 1586 πυκνογραμμένα φύλλα, δίνουν ἀναλογία, γιὰ τοὺς ὀκτὼ τόμους, πάνω ἀπὸ 2500 φύλλα. Μπορεῖ κανεὶς νὰ πεῖ ἀκόμα πὼς τὸ Κοινάριο εἶναι ἀπὸ μιὰν ἀποψη καλλίτερο, ἀπὸ τὸ νὰ βρῖσκαμε τὸν κατάλογο τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Θεόφιλου, γιὰτὶ σὲ κάθε βιβλιοθήκῃ βρῖσκονται συχνὰ καὶ βιβλία κατὰ τύχην, ποὺ δὲ σημαίνει ἡ παρουσία τους, πὼς καὶ διαβάστηκαν ἀπὸ τὸν κάτοχό τους, ἐνῶ τὰ βιβλία ποὺ περνοῦνε μέσα στὸ Κοινάριο, ἀναγκαστικὰ διαβάστηκαν καὶ ξαναδιαβάστηκαν ἀπὸ τὸν Θεόφιλο καὶ ἀποκλείεται ἡ κατοχὴ τους νὰ εἵτανε τυχαία.

Ἀξιοπρόσεκτο εἶναι ἀκόμα πόσο γρήγορα ἐπληροφορεῖτο ὁ Θεόφιλος τὴν ἐκδοση νέων βιβλίων καὶ πόσο γρήγορα κατῴρθωνε νὰ τ' ἀποκτήσῃ. Π. χ. τὰ ὑπ' ἀριθ. 41, 91, 94, 123, 124, 134 βιβλία.

1. «Ἠπειρωτικὰ Χρονικά», 2 (1927), σ. 56-57.

2. Βλ. ἀνακοίνωσή μου στὴν Ἀκαδημία τῶν Ἀθηνῶν, στὰ «Πρακτικά», 32 (1957), σ. 247-251 καὶ τὴν ἐκδόσή μου τοῦ «Νομικοῦ» τοῦ Θεοφίλου (Θεσσαλονίκη 1960), σ. λ'-λα'.

3. Στὸν τ. Α', φ. 362β: αψξ' Μαῖου κε', στὸν τ. Η' φ. 7β: 21 Ἰουλίου 1792.

4. Βρῖσκονται στὴν Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκῃ, χφ. 3050 (=τ. Α'), 3051 (=Β'), 3052 (=Γ'), 3053 (=Δ') καὶ 3048 (=Η').

Σὲ ξένη γλῶσσα διδλία δὲν ἀναφέρει ὁ Θεόφιλος, ἐκτὸς ἀπὸ ἓνα λατινοελληνικὸ λεξικὸ νομικῶν ὅρων. Δὲν εἶναι γνωστὸ ἂν εἴξερε καμμιὰ ξένη γλῶσσα· οὔτε φαίνεται νὰ ταξείδεψε στὴ Δύση· γενικά, δὲν εἶτανε εὐκόλος στὶς μετακινήσεις: ¹ ἀπὸ τὰ Γιάννενα, ὅπου γεννήθηκε, πῆγε στὴν Κοζάνη· κάποτε πῆγε στὸ μοναστήρι τοῦ ἁγίου Διονυσίου, στὸν Ὀλυμπο, στὴ Θεσσαλονίκη δυὸ ἢ τρεῖς φορές, στὴ Βέροια στὰ 1773, καί, φυσικά, στὰ χωριὰ τῆς μικρῆς ἐπισκοπῆς του.

Παρέλειψα ἓνα ἢ δύο διδλία, ² ποὺ ὁ Θεόφιλος ὁμολογεῖ πῶς τὰ διάβασε ἀλλοῦ καὶ ποὺ δὲν εἶτανε δικὰ του.

Σὲ κάθε διδλίο σημειῶνω τὸν τόμο καὶ τὰ φύλλα τῶν σημειώσεων, γιὰ ὅσους θὰ ἤθελαν ν' ἀναζητήσουν περισσότερες λεπτομέρειες γιὰ κάποιον διδλίο καὶ σὰν ἐνδειξη, πόσα—πολλὰ ἢ ὀλίγα—ἐσημείωσε γιὰ κάθε διδλίο ὁ Θεόφιλος.

Ἐδίστασα, μήπως εἶτανε πιδ σωστό, νὰ κατατάξω τὰ διδλία σὲ ἀλφαθητική σειρά τῶν συγγραφέων· ἐπροτίμησα νὰ τὰ δάλω στὴ χρονολογική σειρά τοῦ διαδόσματος τους, γιὰτὶ ἔτσι βλέπουμε ποιά διδλία κίνησαν πρῶτα τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ Θεόφιλου καὶ ποιά ὕστερα, μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου καὶ τὴν πνευματικὴ ἐξέλιξη τοῦ σοφοῦ ἱεράρχη.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

1. Ἀρέθα, Σύνοψις ἐκ τῶν Ἀνδρέου εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν πεπονημένων. Α' φ. 1-6. (ἔκδοσις 1532). Ἐξέπεσαν ἀπὸ τὸ χφ.
2. Διάγνωσις περὶ τῶν θρόνων, τῶν ὑποκειμένων τῷ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν λοιπῶν θρόνων. Τύποι διαζυγίων καὶ ἐπισκοπικῶν γραμμάτων. (Προφανῶς ἀπὸ κάποιον Νομοκάνονα). Α' φ. 48α-52α.
3. Σύντομος ἐπιτομή περὶ στοιχείων χρονολογίας. Α' φ. 55α-576.
4. Εὐγενίου τοῦ Βούλγαρη, Περὶ τῶν παλιρροίων, μετὰ τῆς πρὸς Θεόφιλον ἐπιστολῆς. Α' φ. 59α-686.
5. Χρυσστομικοὶ τόμοι, 1-13. Α' φ. 69α-1766. (Migne, P.G. τ. 47-64).
6. Ἰουστίνου, φιλοσόφου καὶ μάρτυρος, Κατὰ Τρύφωνος Ἰουδαίου. Α' φ. 177α-1786. (Migne, P.G. τ. 6, 472 ἐπ.).
7. Μεγάλου Ἀθανασίου, Ἔργα, τ. 1-2. Α' φ. 179α-2006.
8. Ὠριγένους, Ἔργα, τ. 1-3. Α' φ. 2006-293α.
9. Φωτίου, Βιβλιοθήκη. Α' φ. 293α-3166 καὶ Δ' φ. 356-43α.

1. Στὰ 1782 γράφει ὁ Θεόφιλος: «Ἐγήρασα καὶ βαρύνομαι τὰς ὁδοιπορίας». (Γράμμα τοῦ δημοσιευμένο ἀπὸ τὸν Μαργ. Κωνσταντινίδη στὸ π. «Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος», 12 (1913), σ. 352.

2. Π. χ. τ. Α' φ. 22α-66β, τ. Δ' φ. 119α.

10. Φωτίου, Ἐπιστολαί. Α' φ. 317α-318α.
11. Εὐγενίου τοῦ Βούλγαρη, Περὶ τῆς τῶν πρωτοπλάστων χάριτος. Α' φ. 318β-335β καὶ 360β-361β.
12. Νικολάου Μαυροκορδάτου, Πολιτικὸν Θέατρον (Λειψία 1768). Α' φ. 336α-361β.
13. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Κατὰ Λατίνων, τ 1-2. Α' φ. 362α-376α.
14. Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου, Σύνταγμα περὶ τῶν αἰτίων τοῦ Σχίσματος. Α' φ. 376β-462β.
15. Ἰω. Βέκκου, Βησσαρίωνος, Δημητρίου Κυδωνῆ, «ἐν Ρώμῃ τετυπωμένον... καὶ ὑπὲρ Λατίνων, ἐν ᾧ συγγράφουσι πολλοί». Α' φ. 463.
16. Αὐγουστίνου, Περὶ ἁγίου Πνεύματος. Α' φ. 464α-477β.
17. Περὶ τῆς γνώσεως τῆς ἀληθοῦς ζωῆς. Διάλογοι. Α' φ. 477β-479β.
18. Νικολάου, πάπα Ρώμης, Ἐπιστολὴ πρὸς Κωνσταντῖνον βασιλέα Ρωμαίων (1451). Μετάφρ. Θεοδ. Γαζή. Α' φ. 479β-482β.
19. Μακαρίου, Εὐαγγελικὴ Σάλπιγξ (6' ἔκδ. 1758). Α' φ. 483α-483β.
20. Ἰπποκράτους, Περὶ διαίτης, τὸ δεύτερον. Α' φ. 484α-488α.
21. Γεωργίου Φατσέα, Γραμματικὴ Γεωγραφικὴ (1760). Α' φ. 488β-504α.
22. «Ἀξιωματὸν εἶναι τινὰ καὶ παροιμία». Β' φ. 76-126.
23. Μεγάλου Βασιλείου, Ἔργα, τ. 1-3 (ἔκδ. Παρισίων). Β' φ. 13α-78β.
24. Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου, Περὶ προορισμοῦ. Β' φ. 78β-79α, Γ' φ. 121α.
25. Γρηγορίου Νύσσης, Κατ' Εὐνομίου, περὶ Μετανοίας. Β' φ. 79β-86α.
26. Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, τ. 1-2 (ἔκδ. Κολωνίας). Β' φ. 86β-145α.
27. Πρακτικὰ τῆς Γ' Οἰκουμ. Συνόδου ἐν Ἐφέσῃ. Β' φ. 146α-156β.
28. Ἐκ τοῦ Δοσιθέου, «Περὶ Νικηφ. Βλεμμύδου τινὰ». Β' φ. 157α-158β.
29. Ἱεροκλέους, Περὶ προνοίας. Β' φ. 158β-159α.
30. Αἰλλίου Ἀριστείδου, (ρητὰ, παροιμίαι). Β' φ. 159β-161β.
31. Μελετίου Συρίγου, Συνοπτικὴ ἐξήγησις τῆς θείας λειτουργίας (1655). Β' φ. 162α-172α.
32. Ζητημάτων θεολογικῶν Λύσεις, ἐκδοθεῖσαι παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ρήτορος, πρὸς τοὺς Ἑγγλέζους (1670). Β' φ. 173α-180α.
33. Δοσιθέου, Τόμος Ἀγάπης (Ἰάσιον 1698). Β' φ. 181α-210α.
34. Συμεῶν Θεσσαλονίκης, Τυπικόν. Β' φ. 210β-211α.
35. Ἐπιστολὴ Εὐγενίου τοῦ Βούλγαρη πρὸς ἓνα φίλον. (Ἐδημοσιεύθη ἀπὸ τὸν Ἐπαμ. Σταματιάδην, π. «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», 4 (1883-4), σ. 387-388). Β' φ. 279α.
36. Εὐσταθίου, Παρεκβολαὶ εἰς τὸν Ὅμηρον. Γ' φ. 3α-8β.
37. Περὶ τινων σχημάτων, παρὰ Γραμματικοῖς. Γ' φ. 9α.
38. Περὶ τῆς ἑριδος τῶν κολλύδων. Γ' φ. 10α-12α.

39. Μάρκου Ἀντωνίνου, βασιλέως Ρώμης, (ρητά). Γ' φ. 136-146.
40. Εὐγενίου τοῦ Βούλγαρη, Λογική (1766). Γ' φ. 16α-34α.
41. Ἡλιοδώρου, Αἰθιοπικά (1790). Γ' φ. 34α-386.
42. Ἱπποκράτους, (Ἀφορισμοί, Προγνωστικά, Ἐπιδημιαί, Δίαιτα, κλπ.). Γ' φ. 39α-636.
43. Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου, Ἰουδαϊκά (1716). Γ' φ. 64α-79α.
44. Περί τῶν διχονοιῶν τῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Πολωνίας, Δοκίμιον τοῦ Βολταίρου καὶ Σχεδιάσμα περὶ ἀνεξιθρησκείας Εὐγενίου τοῦ Βούλγαρη (1768). Γ' φ. 79α-82α.
45. Τῶν ἁγίων Συνόδων... συνάθροισις..., Σπυρίδωνος Μήλια (1761), τ. 1-2. Γ' φ. 82α-107α.
46. Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου, Ὁμιλῖαι (1559). Γ' φ. 108α-111α.
47. Μεθοδίου τοῦ Ἀνθρακίτου, Βοσκὸς λογικῶν προβάτων (1708). Γ' φ. 1116-113α.
48. Ἱεροκλέους, Ὑπομνήματα εἰς τὰ πυθαγόρεια ἐπη. Γ' φ. 113α-115α.
49. Μιχαήλου Ἀποστολίου, Παροιμίαι (1619). Γ' φ. 1156-120α.
50. Δημητρίου τοῦ Κυδώνη, Περί τοῦ καταφρονεῖν τὸν θάνατον (1553). Γ' φ. 1206.
51. Ἀχιλλέως Τατίου, Τὰ κατὰ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα. Γ' φ. 121α-123α.
52. Ἐπιφανίου, ἐπισκ. Κωνσταντίας, α) Πανάρια, ἦτουν Κιδώτιος, β) Ἀγκυρωτὸς (1622). Γ' φ. 1246-1436.
53. Περί μιμήσεως τοῦ Χριστοῦ. Γ' φ. 123α-124α καὶ Η' φ. 616-65α.
54. Ἀργέντη, Περί ἄζύμων (Δειψία 1760). Γ' φ. 134α-1386.
55. Ἰωάννου Καρυοφύλλη, Ἐγχειρίδιον περὶ τινων ἀποριῶν καὶ λύσεων (1697). Γ' φ. 138α-1396.
56. Θεοδωρήτου, ἐπισκ. Κύρου, Ἔργα, τ. 1-5. Γ' φ. 144α-1486.
57. Μαξίμου Μαργουνίου, Ἐπιστολαί. Γ' φ. 1486-149α.
58. Μελετίου τοῦ Πηγᾶ, Ὁρθόδοξος Διδασκαλία. Γ' φ. 151α-1546.
59. Ἀρμενοπούλου, Ἐξάβιβλος, μετὰφρασις Ἀλ. Σπανοῦ (1744). Γ' φ. 155α-1786 καὶ 235-238.
60. Ματθαίου Βλαστάρη, Σύνταγμα κατὰ στοιχεῖον, τ. 1-2 (1672). Γ' φ. 178β-1796 καὶ Δ' φ. 119α-1226.
61. Θεοφίλου Ἀντικήνσορος, Ἰνστιτούτα, τ. 1-2. Γ' φ. 180α-2386.
62. Μιχαὴλ Ψελλοῦ, Σύνοψις Νόμων (1632 ἢ 1751). Γ' φ. 239α-243α καὶ Δ' φ. 2426-246α.
63. Αἰσχίνου, Λόγοι. Γ' φ. 2436-2456.
64. Δημοσθένους, Λόγοι. Γ' φ. 2436-2456.

65. Αίλιανου τοῦ Σοφιστοῦ, Περί ζώων ιδιότητος (1744). Γ' φ. 246α-248α.
66. Δημητρίου Φαληρέως, Περί ἑρμηνείας. Γ' φ. 249α-258α.
67. Τιθερίου, Περί τῶν παρὰ Δημοσθένει σχημάτων. Γ' φ. 258α-259β.
68. (Ἀωνόμου), Περί ρητορικῆς. «Ἡ ρητορικὴ ἐστὶν ἐπιστήμη τοῦ καλοῦ...». Γ' φ. 260-261α.
69. Σεβήρου, σοφιστοῦ Ἀλεξανδρέως, Ἡθοποιῖα. Γ' φ. 261α-262α.
70. Διονυσίου Λογγίνου, Περί ὕφους. Γ' φ. 262α-273β.
71. Νομικὸν Λεξικὸν λατινικόν, ἑρμην. ἑλληνιστί. Γ' φ. 274α-310β.
72. Συνοδικὴ Διάγνωσις ἐπὶ Ἀλεξίου Κομνηνοῦ, περὶ τοῦ ἐν τῷ Μυστηρίῳ κυριακοῦ σώματος. Δ' φ. 6α-9β. (ἴσως χειρόγραφο).
73. Ρολλίν, Ἱστορία παλαιὰ τῶν Αἰγυπτίων... μεταφρασθεῖσα.. παρὰ Ἀλεξάνδρου Καγκελλαρίου (Βενετ. 1750), τ. 1-16. Δ' φ. 11α-20β.
74. Ἐπιγραμματάριον. Βιβλία α'-ζ'. Δ' φ. 206-226.
75. Διοκλέους τοῦ Καρυστίου, Ἐπιστολὴ προφυλακτικὴ (ιατρικὴ). Δ' φ. 226-24α.
76. Νικολάου ἱατροῦ ἐκ Βελισδονίου Ἀγράφων, Ἑλληνικῶν, παλαιῶν τε καὶ μεταγενεστέρων ἱατρικῶν ἐπιτομή. Δ' φ. 24α-25β.
77. Πόθεν ἀναδαθμοὶ κέκληνται καὶ διατὶ ἐν ταῖς ἀναστασίμοις τῶν ἡμερῶν μόνον ψάλλονται. Δ' φ. 256-27α.
78. Συμεῶν Θεσσαλονίκης, Ἄπαντα (1783). Δ' φ. 276-30α.
79. Ἰωάννου Ξιφιλίνου, Ἐπιτομὴ Δίωνος (Ρωμ. ἱστορία). Δ' φ. 30α-32β.
80. Νικηφόρου Γρηγορά, Ρωμαϊκὴ ἱστορία, τ. 1-2 (1702, 1729). Δ' 326-346.
81. Νεῖλου, ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης. Δ' φ. 35α.
82. Φωτίου, πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, Ἐπιστολαί. Δ' φ. 356-43α.
83. Γρηγορίου Νύσσης, τ. 1-2. Δ' φ. 436-63α.
84. Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, τ. 1-6 (P.G. τ. 68-77). Δ' 63α-102β.
85. Ἰσιδώρου, Ἐπιστολαὶ καὶ ἑρμηνεῖα Ἀγ. Γραφῆς. Δ' φ. 1026-117α.
86. Κωνσταντίνου τοῦ Μανασσῆ, Χρονικὸν διὰ στίχων. Δ' φ. 117α-118α.
87. Μεθοδίου, ἐπισκόπου καὶ μάρτυρος, Συμπόσιον Παρθένων. Δ' φ. 123α-126α.
88. Ξενοφώντος Ἐφεσίου, Τὰ κατὰ Ἀνθίαν καὶ Ἀδροκόμην. Δ' φ. 126α.
89. Χαρίτωνος Ἀφροδισιέως, Τὰ κατὰ Χαιρέαν καὶ Καλλιρρόην. Δ' φ. 1266-128α.
90. (Ἀωνόμου), Ἱστορία Ὀδυσσεῶς. Δ' φ. 128α-131β.
91. Λόγγου, Ποιμενικά (Βιέννη 1792). Δ' φ. 132α-133α.
92. Ἐπικτήτου, Ἐγχειρίδιον. Δ' φ. 133α-135α.
93. Θεοφυλάκτου Σιμοκάττου, Περί διαφόρων φυσικῶν ἀπορημάτων (1596). Δ' φ. 135α-137α.

94. Εὐσταθίου, Τὸ καθ' Ὑσμὴν καὶ Ὑσμηνίαν δράμα (Βιέννη 1791).
Δ' φ. 1376-139α.
95. Βικεντίου Δαμωδοῦ, Ἐπίτομος Λογικὴ κατ' Ἀριστοτέλην καὶ Τέχνη
ρητορικὴ. (Βενετ. 1759). Δ' φ. 1396-1406.
96. Σαμουὴλ Ραββί, Πόνημι χρυσοῦν (Λειψία 1769). Δ' φ. 1406-1426.
97. Λυσίου ρήτορος, Λόγοι λδ'. Δ' φ. 143α-1446.
98. Ἀμμωνίου, Περὶ ὁμοίων καὶ διαφορῶν λέξεων. Δ' φ. 1446-1526.
99. Ἐρεννίου Φίλωνος, Περὶ διαφορᾶς σημασίας. Δ' φ. 153α.
100. Λεσδώννακτος, Περὶ σχημάτων (1739). Δ' φ. 153α-157α.
101. Ἀλκίφρονος ρήτορος, Ἐπιστολαί (Λειψία 1715). Δ' φ. 157α-160α.
102. Μελετίου Πηγᾶ, Περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα, ὡς ἐν εἶδει ἐπιστολῶν
(Κωνσταντινούπολις 1628). Δ' φ. 160α-1606.
103. Γαδριὴλ τοῦ Σεβήρου, Κατὰ τοῦ λέγοντος τοὺς Γραικοὺς σχισματι-
κοὺς. Περὶ τῶν πέντε διαφορῶν. Δ' φ. 1606-162α.
104. Ἀριστοφάνους, Κωμωδία (Πλοῦτος, Νεφέλαι, Βάτραχοι, Ἴππῆς, Ἀ-
χαρνῆς, Σφῆκες, Ὀρνιθες, Εἰρήνη, Ἐκκλησιαζοῦσαι). Δ' φ. 1626-165α.
105. Ἀρισταίνετου, Ἐπιστολαί. Δ' φ. 165α-1656.
106. Συναερίου, Ἐπιστολαί, (Βενετ. 1782). Δ' φ. 1656-1686.
107. Θεοφάνους τοῦ Κεραμέως, Ὀμιλίας (Παρ. 1644). Δ' φ. 1686-178α.
108. Εὐναπίου Σαρδιανοῦ, Βίοι φιλοσόφων καὶ σοφιστῶν (ἴσως χειρό-
γραφο). Δ' φ. 1786-180α.
109. Πλουτάρχου, Ἔργα, τ. 1-3. Δ' φ. 180α-218α.
110. Ξενοφῶντος, Κύρου ἀνάδασις. Δ' φ. 218α-2206.
111. Γενναδίου, Ὀμιλία περὶ τοῦ μυστηριώδους σώματος τοῦ Κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Δ' φ. 221α.
112. Μελετίου τοῦ Πηγᾶ, Περὶ ἀχράντων Μυστηρίων. Δ' φ. 2216.
113. Μελετίου Συρίγου, Περὶ τοῦ ὀνόματος τῆς Μετουσιώσεως. Δ' φ. 222α.
114. Συνοδικὸς Τόμος κατὰ τῆς τετράδος καὶ τῆς αἵρέσεως τοῦ Καρυο-
φύλλη. Δ' φ. 222α.
115. Βίωνος, Εἰδύλλια. Δ' φ. 222α.
116. Μόσχου, Εἰδύλλια. Δ' φ. 2226.
117. Ἑρμογένους, Ἑρμηνεία εἰς ρητορικὴν. Δ' φ. 223α-2266.
118. Ἑρμογένους, Τέχνη ρητορικὴ διαιρετικὴ, τ. 1-4. Δ' φ. 227α-2426.
119. Ἑρμογένους, Περὶ ἰδεῶν, τ. 1-2. Δ' φ. 227α-2426.
120. Θεοφυλάκτου, Ἑρμηνεία εἰς τὰ τέσσαρα ἱερὰ Εὐαγγέλια (Λειψία
1761). Δ' φ. 247α-264α καὶ 276α-2796.
121. Εὐθυμίου Ζυγαδηνοῦ, Ἐξήγησις εἰς Ψαλτήριον, τ. 1-2. Δ' φ.
264α-276α.

122. Εὐγενίου Βούλγαρη, Λύσεις τινῶν ἀπορρήτων πρὸς Ἡσαΐαν ἐξ Ἰωαννίνων. Δ' φ. 280α-280β.
123. Σειρά τῶν Πατέρων εἰς τὸ μαρτύριον Ἰῶδ (Βενετ. 1792). Η' φ. 2α-5β.
124. Γερασίμου τοῦ Κρητὸς ἐπισκόπου Χερρονήσου, Λόγοι κβ' καὶ λόγοι δημηγορικοὶ καὶ πανηγυρικοὶ καὶ στιχουργικὰ ἐγχειρίδια. (Βιβλίον καλούμενον Θεωρία Ὁρθόδοξος θεολογική... Γερασίμου Καλογνώμονος. Βενετ. 1793). Η' φ. 5β-6β καὶ 199α-200β.
125. Γεωργίου Σκαρλάτου, Ψυχὴ τῶν κτηνῶν, νέον σύστημα καὶ ζωτικὸν πνεῦμα, μετάφρ. ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ. (Ἀνέκδοτο· πρβλ. Ζαδίρα, Νέα Ἑλλάς, σ. 237). Η' φ. 7α-37β.
126. Ροδέρτου Βελλαρμίνου, Περί ἀναβάσεως τοῦ νοῦς εἰς Θεὸν (Κολωνία 1617). Βαθμίδες α'-ιε'. Η' φ. 38α-48α.
127. Ἰσαὰκ τοῦ Σύρου, Ἀσκητικά (Λειψία 1770). Η' φ. 48α-61α.
128. Ἰωάννου Λιτίνου, Ὁδηγίαι τῆς κατὰ Χριστὸν ἠθικῆς ζωῆς (1774). Η' φ. 65β-77α.
129. Νικοδήμου ἱεροκήρυκος, Λόγοι ψυχωφελεῖς, ἤτοι Ρομφαία δίστομος κατὰ τοῦ διαβόλου (1788). Η' φ. 77β-85α.
130. Ἰωσήπου τοῦ Μοισιοδάκος, Θεωρία τῆς γεωγραφίας (Βιέννη 1781). Η' φ. 85β-89β.
131. Εὐθυμίου Ζυγαβηνοῦ, Πανοπλία δογματικὴ (1710). Η' φ. 90α-103β.
132. Ἰωάσαφ Κορνηλίου, Λόγοι ἠθικοὶ, πανηγυρικοὶ καὶ ἐπιτάφιοι (1788). Η' φ. 104α-140β.
133. Ἰωάσαφ Κορνηλίου, Ἐγχειρίδιον ρητορικὸν περὶ τοῦ ἐξυφαίνειν διδαχάς. Η' φ. 141α-143α.
134. Ἀντωνίου Μανουήλ, Τρόπαιον τῆς ὀρθοδόξου πίστεως (1791). Η' φ. 143β-153β.
135. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Ἐπιτομὴ εἰς τὰς Ἐπιστολάς Παύλου, ἐκ τῶν Χρυσοστομικῶν, τ. 1-2. (Migne P. G. τ. 94-96). Η' φ. 154α-193β.
136. Ἐκ τῶν Ὁμηροκέντρων. Η' φ. 194β-195β.
137. Βασιλείου τοῦ Μακεδόνης, Παραινέσεις εἰς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Λέοντα τὸν Σοφὸν (1691). Η' φ. 196α-197β.
138. Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Χριστὸς Πάσχων. Η' φ. 197β-198β.
139. Περί ματαιότητος κόσμου (ἀποφθέγματα). Η' φ. 201α-202β.

Δημήτριος Σ. Γκίνης